

**НАЦИОНАЛНА ПРОГРАМА
„РОДЕН ЕЗИК И КУЛТУРА ЗАД ГРАНИЦА“**

1. НЕОБХОДИМОСТ ОТ ПРОГРАМАТА

Държавната политика по отношение на българите в чужбина е свързана със съхраняване на българското етнокултурно пространство зад граница и на националната, културната и духовната идентичност на всички български граждани по света, с опазване на етнокултурната самобитност на българите и българските общности в чужбина.

За реализацията на тази цел е необходимо да се стимулира изучаването на български език и литература, история и география на България от българите зад граница, както и провеждането на дейности, които да съдействат за съхраняване на националното самосъзнание, бит и култура.

Повишаването на ефективността на обучението на българските деца в чужбина е необходимо условие за успешното им интегриране в българската образователна система след завръщането им в България. То е израз на ангажираността на българската държава за съхраняване на българския език и култура сред българските общности, установени трайно или краткосрочно в чужбина, в резултат на което една от националните програми за развитие на средното образование е посветена на стимулиране изучаването на родния език и култура зад граница.

- **Срок за изпълнение на програмата:** от 01.07.2017 г. до 30.06.2018 г.
- **Общ бюджет на програмата – 1 200 000 лв., в т.ч.:**
 - до 40 000 лв. – за мониторинг на програмата за 2016 и за 2017 година;
 - до 10 000 лв. – за поддържане на електронен регистър на издадените удостоверения за проведено обучение;
 - до 4 500 лв. – за разработване на тестове и материали за кандидат-студенти от чужбина;
 - до 25 000 – за разработване на учебни програми по български език по Общата европейска езикова рамка и на методически ръководства за прилагането им.

За нереализирани плащания по обективни причини по проекти от националната програма „Роден език и култура зад граница“ за предходната година се предвижда резерв в размер до 2 на сто от бюджета на програмата за 2017 година.

За организиране, провеждане и участие в семинари, работни срещи, конференции и обучения се предвижда резерв в размер до 2 на сто от бюджета на програмата за 2017 година.

2. ЦЕЛИ

2.1. Обща цел:

Подпомагане изучаването на български език и литература, история на България и география на България от подготвителна група до XII клас от децата на българите в чужбина.

2.2. Конкретни (специфични) цели:

- Подобряване на условията за осъществяване на ефективни образователно-възпитателни дейности, съдействащи за укрепване на българската духовност, за съхраняване на националното самосъзнание, бит и култура;
- Създаване на условия за популяризиране на българския език и културно-историческото наследство по света;
- Създаване на предпоставки за успешно продължаване образованието и обучението в училища в Република България при завръщане в родината.

3. ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ

Осигуряването на условия за осъществяване на образователно-възпитателни дейности, насочени към изучаване на родния език и култура, ще гарантира постигането на следните резултати:

3.1. Обезпечаване на обучението с учебници и учебни помагала с оглед мотивиране на родителите, учениците и учителите в необходимостта от запазване на националната идентичност на подрастващото поколение и възраждане на българските корени.

3.2. Подпомагане на извънкласните дейности (вокални групи, танцови и театрални състави и др.) за съхраняване на националната, културна и духовна идентичност на българите по света.

3.3. Проходимост и адаптивност на образователната система за българите, които се завръщат в България.

3.4. Актуализиране на база данни за обучението по български език и литература, история и география на България, финансирано по Националната програма „Роден език и култура зад граница”.

4. ОБХВАТ НА ПРОГРАМАТА

Бенефициентите могат да кандидатстват за една, няколко или за всички дейности.

Дейностите, които се финансират по програмата, са:

4.1. Подобряване на учебната среда и създаване на подходящи условия за обучение на децата и учениците по български език и литература, история на България и география на България зад граница чрез:

4.1.1. Осигуряване на учебници, учебни тетрадки и учебни помагала (по български език и литература, история и цивилизации, география и икономика, роден край, човекът и обществото), книги от български автори, подпомагащи обучението, в т.ч. и за подготвителна група, дидактически материали, в т.ч. аудио-визуални продукти и художествена литература (съгласно учебните програми по български език и литература).

4.1.2. Осигуряване на средства за транспортиране на учебници, учебни тетрадки, учебни помагала, закупени от България.

4.2. Подобряване качеството на обучението:

4.2.1. Провеждане на обучението по български език и литература съгласно учебни програми за обучението на децата на българските граждани в чужбина и по история на България и география на България, както следва:

Български език и литература

- от I до XII клас включително – 120 учебни часа годишно за всеки клас;

История и цивилизация

- от V до VI клас включително – от 27 до 34 учебни часа годишно за всеки клас;
- XI клас – от 54 до 72 учебни часа годишно;

География и икономика

- от V до VI клас включително – от 27 до 34 учебни часа годишно за всеки клас;
- X клас – от 34 до 54 учебни часа годишно.

4.2.2. Подготовка на деца от подготвителна група (5 – 7-годишни) по образователно направление „Български език и литература“ – до 4 педагогически ситуации седмично с продължителност от 20 до 30 минути (до 124 педагогически ситуации годишно).

4.2.3. Подготовка на кандидат-студенти за продължаване на образованието във висши училища по:

- български език и литература – до 100 учебни часа годишно;
- история на България – до 80 учебни часа годишно;
- география на България – до 80 учебни часа годишно.

4.2.4. Усъвършенстване на подготовката и повишаване на квалификацията на учителите за постигане на по-добри резултати чрез осигуряване на абонамент на педагогически издания и вестници от България.

4.3. Съхраняване на националната, културната и духовната идентичност на българските граждани по света, опазване на етнокултурната самобитност на българите и българските общности в чужбина чрез:

4.3.1. Създаване на клубове по интереси в областта на родинознанието (роден край, български исторически факти и личности, български исторически и природни забележителности, човекът и обществото, знания за християнството), културата, фолклора, традициите на българите, на танцови, вокални и театрални състави, школи и др. с общ годишен хорариум до 100 учебни часа.

4.3.2. Осигуряване на фолклорни костюми и народни музикални инструменти.

4.3.3. Осигуряване на средства за транспортиране на фолклорни костюми и народни музикални инструменти, закупени от България.

Отчитането на предоставените средства се извършва съгласно Правила за отчитане на финансовите средства, одобрени от министъра на образованието и науката.

5. БЕНЕФИЦИЕНТИ

5.1. Организации на българи в чужбина, регистрирани съгласно изискванията на държавата по регистрация, които имат право на образователно-културна дейност и провеждат обучение на деца и ученици от подготвителна група до XII клас по български език и литература, история на България и география на България и/или кандидатстудентски курсове по български език и литература, история на България и география на България и/или осъществяват извънкласна дейност за съхраняване на националното самосъзнание, бит и култура.

5.2. Дипломатически представителства на Република България в чужбина, към които се провежда обучение по български език и литература, история на България и география на България.

5.3. Български православни църковни общини в чужбина, към които се провежда обучение по български език и литература, история на България и география на България, и дейности, свързани със съхраняване на българските традиции, обичаи, култура.

5.4. Българските държавни училища в чужбина – за дейности по т. 4.1, 4.2.4 и 4.3.

6. ДЕЙНОСТИ ПО ПРОГРАМАТА

6.1. Описание на дейността

В 14-дневен срок след одобряване на програмата от Министерския съвет Министерството на образованието и науката публикува на електронната си страница условията за кандидатстване, информация за лицата за контакт и правила за междинното и за окончателното отчитане по проектите.

Бенефициентът кандидатства със свой проект в Министерството на образованието и науката. Всеки проект включва комплекс от дейности, които трябва да доведат до постигане на заложените цели. Бенефициентът описва подробно в проекта дейностите, за които ще иска финансиране.

Учебните програми, по които се осъществява обучението, се публикуват на електронната страница на МОН, рубриката *За българите зад граница*, подрубрика *Роден език и култура зад граница*.

6.2. Принципи на финансиране

Не се допуска финансиране на бенефициенти по програмата, включени в Списъка на българските неделни училища в чужбина по Постановление № 334 на Министерския съвет от 8 декември 2011 година за българските неделни училища в чужбина.

Средствата по одобрените проекти се превеждат на бенефициентите по банковите сметки, посочени от тях във формуляра за кандидатстване, след изпращането на банковата идентификация на посочените в сайта на МОН електронни адреси.

При условие че дадена дейност е приключила или бенефициентът прецени, че средствата по нея няма да се изразходят до края на юни 2018 г., се допуска прехвърляне на средства към друга дейност, по която има недостиг. Бенефициентът е длъжен да мотивира искането за промяна пред националната комисия с писмо, приложено към междинния или окончателния отчет.

При невъзможност да бъдат финансирани всички дейности по одобрените проекти на комисията приоритетно предлага за финансиране дейностите по т. 4.1 и 4.2.

При необходимост комисията може да прави корекции на заложените в проектите суми в съответствие с посочените изисквания в националната програма.

Невъзстановените от бенефициентите суми (от неизразходвани средства и непризнати от комисията разходи) по проекти от Националната програма „Роден език и култура зад граница” от минали години се прихващат от плащанията по одобрените проекти на бенефициентите за 2017 година.

Бенефициенти, които не кандидатстват с проект за учебната 2017/2018 година, са длъжни да възстановят неизразходваните средства или непризнатите разходи по проекта.

6.3. Допустимо максимално/минимално финансиране и др.

Максималната стойност на един проект е 40 000 лв., но не повече от 200 лева на дете/ученик.

Размерът на лекторския час е до 30 лева (осигурителните вноски върху възнагражденията са за сметка на бенефициента и лицата).

6.4. Етапи на финансиране

Одобрените проекти се финансират авансово в размер 70 на сто от одобрените проектни суми в срок до три месеца от одобряването на проекта.

Окончателното разплащане в размер на 30% от одобрените проектни суми се извършва до 23.12.2017 г. след представяне на междинен отчет (финансов и съдържателен) на хартиен носител.

6.5. Оценяване на проектите

Разглеждането и оценяването на проектите се извършват от междуведомствена комисия, определена със заповед на министъра на образованието и науката, с участието на представители от Министерството на образованието и науката, Министерството на външните работи, Министерството на културата и Държавната агенция за българите в чужбина до 30 работни дни след крайния срок за подаване на проектите.

Не се допускат до оценяване проекти, които са постъпили в Министерството на образованието и науката след определения краен срок за подаване на проектните предложения и към които не са приложени необходимите документи по т. 6.7.

Информацията за одобрените проекти се публикува на електронната страница на Министерството на образованието и науката.

6.6. Критерии за оценка

6.6.1. Съответствие на проекта с целите на програмата.

6.6.2. Целесъобразно и ефективно разпределение на средствата.

6.6.3. Прилагане на принципа на споделената отговорност в цялостната дейност на бенефициента (налични ресурси, подкрепящи организации и институции).

6.6.4. Перспективи за бъдещото развитие на училището (устойчивост в развитието).

6.6.5. Възможности за популяризиране на българския език, култура и традиции.

Комисията разглежда писма от представителите на дипломатическите представителства на Република България за удостоверяване на факта, че бенефициентът има възможност за осъществяване на организирана образователна дейност в съответната държава.

6.7. Процедура

Съобразно дейностите, за които кандидатства, бенефициентът представя следните документи:

1. Формуляр за кандидатстване и приложенията към него (по образец).
2. Документ за регистрация на бенефициента в официален превод на български език – за бенефициентите по т. 5.1 и по 5.3.
3. Списък на учителите, които ще провеждат обучението, и на ръководителите на извънкласните дейности с приложени към него документи за завършено образование по съответна специалност. Списъкът следва да съдържа информация за учебните предмети, по които ще преподава учителят, и за дейностите, които ще организира и провежда съответният ръководител.
4. Списъци на децата/учениците/кандидат-студентите с пълните им имена по класове/групи и с година на раждане.
5. Снимков материал на сградата и на помещенията, в които се провеждат обучението и извънкласните дейности.
6. Годишно тематично разпределение на учебното съдържание за кандидат-студентските курсове по български език и литература, по история на България и по география на България.
7. Финансова идентификация на банковата сметка, подписана и подпечатана от обслужващата банка, съдържаща името на бенефициента, името на банката, S.W.I.F.T кода на банката, IBAN или номера на сметката на бенефициента.
8. Писмо от представителя на дипломатическото представителство на Република България за удостоверяване на факта, че бенефициентът може да осъществява или да подпомага осъществяването на организирана образователна дейност в съответната държава.

Всички необходими документи се предоставят на български език. В случай че оригиналът е на друг език, той се придружава с неофициален превод на български език, заверен от бенефициента, с изключение на документа за регистрация на бенефициента, който се представя в официален превод.

Всички документи, с изключение на тези по т. 2 и т. 8 следва да са заверени с подпис и печат на бенефициента.

Проектите се подават в Министерството на образованието и науката в срок 30 календарни дни след публикуване на програмата и на формуляра за кандидатстване на електронната страница на Министерството на образованието и науката.

Бенефициентите представят в срок до 15.11.2017 г. в Министерството на образованието и науката междинен отчет (финансов и съдържателен) на хартиен носител. Окончателният отчет се представя в Министерството на образованието и науката до 31.07.2018 година.

Междинните и окончателните отчети трябва да съдържат финансова част и съдържателна част (описание на извършените дейности по проекта).

За резултата от изпълнението на програмата Министерството на образованието и науката изготвя отчет, който съдържа:

- информация за изпълнението съгласно заложените показатели;
- информация за резултатите от извършения мониторинг;
- информация за разходите.

Отчетът се публикува на електронната страница на Министерството на образованието и науката.

6.8. Други специфики

Обучението, извънкласната дейност и кандидат-студентските курсове се организират и провеждат за най-малко 10 деца/ученици или за най-малко 8 кандидат-студенти.

Самостоятелни паралелки/групи в случаите, когато се провежда обучение, се формират при наличие на най-малко 10 ученици за съответния клас/съответната група и на най-малко 8 кандидат-студенти за съответната група.

На учениците, завършили обучение по български език и литература, по история и цивилизации и по география и икономика, се издава удостоверение за проведено обучение, подписано от учителя и ръководителя на организацията/институцията.

За дейностите по програмата бенефициентите водят и съхраняват следната задължителна документация:

- книга за взетите учебни часове и извънкласни занятия със следните реквизити: дата, час (време на провеждане на урока или занятието), клас, учебен предмет, тема на урока/занятието, име на учителя/ръководителя, подпис на учителя/ръководителя;
- присъствена книга със следните реквизити: № по ред, име на ученика, дата, наименование на учебния предмет/извънкласната дейност;
- инвентарна книга със следните реквизити: № по ред, дата на регистриране в инвентарната книга, документ № и дата, наименование на артикула, количество, единична цена, обща сума;

- декларации от родителите на децата/учениците, че са съгласни децата им да участват в учебни и/или в извънкласни дейности, осъществяващи се от съответната организация;

- регистрационна книга за издадените удостоверения за проведено обучение със следните реквизити: № по ред, регистрационен №, дата на издаване, име на ученика, дата раждане, място на раждане, документът удостоверява завършено обучение по.... за клас, подпис на ученика (родителя/настойника).

Представляващият организацията определя лице (лица), което да отговоря за воденето и съхраняването на документацията, и мястото за съхраняването ѝ. Срокът за съхраняване на документацията е не по-малко от 5 години.

Не се приемат проекти, междинни и окончателни отчети, изпратени по електронен път или с обявена стойност на пратката. Същите следва да се изпращат на адрес: София – 1000, бул. „Княз Дондуков” № 2А, Министерство на образованието и науката (за Националната програма „Роден език и култура зад граница”).

7. ПОКАЗАТЕЛИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРОГРАМАТА И ИНДИКАТИВНИ ПАРАМЕТРИ

7.1. Качествени:

- Подобрени условия за осъществяване на образователно-възпитателни дейности по роден език и култура с българските деца/ученици в чужбина;
- Създадени подходящи условия за провеждане на извънкласна дейност с българските деца/ученици в чужбина;
- Повишена резултатност от обучението по изучаваните учебни предмети;
- Популяризиране на българския език зад граница;
- Създадени предпоставки за успешно продължаване на образованието и обучението в училища в Република България при завръщане на българските деца в родината;
- Повишаване степента на удовлетвореност на родителите от организацията и провеждането на дейностите по проекта.

7.2. Количествени:

- 60 бенефициенти, участвали с проекти;
- 5 000 деца и ученици/кандидат-студенти, участвали в обучението по български език и литература, по история и цивилизации и по география и икономика;
- 2 000 деца и ученици, участвали в извънкласните дейности.

8. МОНИТОРИНГ

При реализацията на програмата се осъществява мониторинг на две нива:

1. Проверки, анализи, изготвяне на междинни и окончателни отчети и доклади, базирани на пряката и на обратната връзка между лицата и организациите, имащи отношение по изпълнението на програмата, осъществени от Министерството на образованието и науката и Министерството на външните работи, чрез дипломатическите представителства на Република България в чужбина, за целите на програмата, извън основните им задължения по функционални характеристики, ресурсно и материално осигурени за сметка на програмата.

2. Министерството на образованието и науката извършва мониторинг и контрол по изпълнението на финансовата, съдържателната и организационната част на проектите на бенефициентите, по законосъобразното и целесъобразното разходване на средствата, като мониторингът се осъществява чрез:

- тематични и текущи проверки;
- проверки по жалби и сигнали, постъпили в Министерството на образованието и науката;
- срещи и анкети с родителите на децата/учениците;
- срещи с екипа за управление на проекта;
- срещи и анкети с учителите и с ръководителите на извънкласната дейност;
- посещения на учебни часове и на извънкласни дейности;
- срещи с представители на бенефициентите.

За резултатите от извършения мониторинг и контрол се съставят:

- доклад до министъра на образованието и науката;
- карта за извършена проверка на място;
- писмо до бенефициента;
- писмо до дипломатическото представителство на Република България в съответната държава.

При констатирана липса на учебна/извънкласна дейност бенефициентът възстановява цялата получена сума по одобрения проект или част от нея.

9. ДЕМАРКАЦИЯ

Средствата по националната програма не могат да се използват за дейности, финансирани от фондовете на Европейския съюз, друго национално финансиране, както и други донорски програми.